

ΓΚΑΙΝΤΑ

ΤΣΑΜΠΟΥΝΑ

ΓΕΝΙΚΑ:

Η Γκάντα ή τσαμπούνα ή τουλούμι ή αγγείο είναι ένα είδος άσκαυλου, δηλαδή είδος παραδοσιακού πνευστού μουσικού οργάνου, αποτελούμενο από ασκό και από ξύλινο μέρος. Η γκάντα αποτελεί παραδοσιακό μουσικό όργανο σε όλη την Ευρώπη, Βόρεια Αφρική και Μέση Ανατολή. Η γκάντα αποτελείται από τον ασκό, το επιστόμιο και το τμήμα παραγωγής ήχου. Το τελευταίο απαρτίζεται από δύο ξεχωριστούς γλωττιδόφωνους αυλούς. Ο ένας, κοντός με τρύπες, παράγει τη μελωδία και ο άλλος, μακρύς χωρίς οπές, παράγει ένα φθόγγο που κρατάει το ίσο.

ΑΣΚΟΣ:

Ο ασκός παρέχει τον αυλό με αέρα. Πρόκειται για ένα αεροστεγή σάκο από δέρμα προβάτου ή κατσίκας. Όταν ο ασκός έχει συμπιεστεί με το χέρι του παίκτη, αναγκάζεται ο αέρας να περάσει μέσα από τον αυλό για να δημιουργήσει ήχο. Διαφορετικές περιοχές έχουν διαφορετικούς τρόπους επεξεργασίας του δέρματος. Ο απλούστερος τρόπος περιλαμβάνει μόνο τη χρήση αλατιού, ενώ πιο περίπλοκες επεξεργασίες χρησιμοποιούν γάλα, αλεύρι για την αφαίρεση της γούνας. Οι τρύπες της γκάντας είναι οι φυσιολογικές τρύπες από τα πόδια του προβάτου.

Στις περιοχές της Μακεδονίας, η απόκρυψη της γούνας γίνεται έτσι ώστε η γούνα να είναι στο εσωτερικό του σάκου, καθώς με αυτόν τον τρόπο αποθηκεύεται και υγρασία. Αυτό βοηθά ώστε το δέρμα να μένει μαλακό.

ΕΠΙΣΤΟΜΙΟ:

Το επιστόμιο (φυσούνα, φερέκι, στόμιο) είναι ένας ξύλινος κωνικός σωλήνας, απ' όπου ο γκαϊτατζής φυσάει και γεμίζει τον ασκό με αέρα, ο οποίος συγκροτείται από μια πέτσινη βαλβίδα. Τα υλικά κατασκευής του επιστόμιου και των αυλών είναι από ξύλο δαμασκηνιάς, ακρανιάς, ή αμυγδαλιάς.

ΤΜΗΜΑ ΠΑΡΑΓΩΓΗΣ ΗΧΟΥ:

- ▶ Ο αυλός (γκαϊντανίτσα) για τη μελωδία έχει συνήθως επτά οπές μπροστά και μια πίσω. Είναι κυλινδρικός, και έχει μήκος γύρω στα 25-30 εκ, μοιάζει με φλογέρα. Στο σημείο που ενώνεται με τον ασκό προσαρμόζεται το λεγόμενο καλάμι (ή Τσαμπούνα, ζαμπούνα, κουμούσι, γκαϊτοκάλαμο). Το δεύτερο τμήμα παραγωγής ήχου, είναι ένας μακρύς σωλήνας χωρίς τρύπες (μπουρί, τζαμάρα, μπουρού), και παράγει ένα μονότονο ήχο. Το μέγεθος του μπουριού ποικίλει. Πάντα όμως είναι αρκετά μεγαλύτερο από το αυτό του κυρίως αυλού. Ο τρίτος αυλός (μπάσο) δεν διαθέτει τρύπες.^[11] Επίσης το σχήμα και ο τρόπος κατασκευής της γκαϊντανίτσας διαφέρει από περιοχή σε περιοχή. Για παράδειγμα η γκαϊντα της Θράκης, της ανατολικής Μακεδονίας και της ανατολικής Ρωμυλίας είναι πολύ διαφορετικές με τις γκαϊντες της κεντρικής και δυτικής Μακεδονίας. Παρόλο που ο τρόπος κατασκευής και χρήσης του δέρματος[ασκού], φουσούνα[τμήμα εισαγωγής αέρα]

Η ΓΚΑΙΝΤΑ ΣΤΟΝ ΕΛΛΑΔΙΚΟ ΧΩΡΟ:

Η γκάντα που παίζεται στον Ελλαδικό χώρο δεν είναι ίδια σε όλες τις περιοχές. Διακρίνουμε τη θρακιώτικη γκάντα, κυρίως αυτή του βόρειου Έβρου. Την γκάντα της Δράμας στα χωριά Καληβρύση και Βώλακας που είναι πιο πριμα από την αντίστοιχη της Θράκης. Την γκάντα των Περιίων στην Κατερίνη. Στα νησιά των Κυκλάδων συναντάμε την τσαμπούνα, ενώ στην Κρήτη την ασκομαντούρα οι οποίες ανήκουν στην οικογένεια του άσκαυλου όπως και η γκάντα.

Έβρου

Περιίων

Δράμας

Κρήτης

